

Sygn. akt III AUa 569/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 sierpnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jerzy Andrzejewski
Sędziowie:	SSA Alicja Podlewska (spr.) SSA Daria Stanek
Protokolant:	sekr.sądowy Sylwia Gruba

po rozpoznaniu w dniu 23 sierpnia 2017 r. w Gdańsku

sprawy J. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek apelacji J. J.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 19 stycznia 2015 r.,
sygn. akt VIII U 1365/14

- I. zmienia zaskarżony wyrok i przyznaje ubezpieczonemu J. J. emeryturę pomostową od dnia 1 czerwca 2014 roku;
- II. stwierdza, iż organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji;
- III. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. na rzecz J. J. kwotę 480,00 (czteryście osiemdziesiąt 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za obie instancje i postępowanie kasacyjne.

SSA Alicja Podlewska SSA Jerzy Andrzejewski SSA Daria Stanek

Sygn. akt III AUa 569/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 22 lipca 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił J. J. prawa do emerytury pomostowej z uwagi na brak 15 – letniego okresu pracy w szczególnych warunkach.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył J. J. wnosząc o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie mu prawa do emerytury pomostowej. W uzasadnieniu wskazał, iż pracując na statku wykonywał pracę w szczególnych warunkach, a za sporne okresy zostały odprowadzone składki na ubezpieczenie społeczne.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o oddalenie odwołania i podtrzymał argumentację przedstawioną w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Gdańsku VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 19 stycznia 2015 r. (sygn. akt VIII U 1365/14) oddalił odwołanie. Sąd I instancji dokonał następujących ustaleń faktycznych i rozważań prawnych.

Ubezpieczony J. J., urodzony dnia (...), w dniu 16 kwietnia 2012 r. złożył do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniosek o przyznanie emerytury pomostowej. Ubezpieczony nie pozostaje w stosunku pracy.

W toku postępowania przed ZUS ubezpieczony udowodnił 30 lat, 10 miesięcy i 5 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym żadnego okresu pracy w szczególnych warunkach.

Zaskarżoną w sprawie decyzją ZUS odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury pomostowej, albowiem nie udokumentował on wymaganego stażu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Ubezpieczony w okresie od dnia 28 kwietnia 1975 r. do dnia 13 listopada 1984 r. był zatrudniony w (...) Sp. z o.o. w G. na stanowisku kierownika maszyn.

W powyższym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace mechanika na statkach żeglugi morskiej. Ubezpieczony wykonywał prace w maszynowni statków, tj.: obsługiwał silniki, agregaty, pompy, usuwał awarie, nadzorował ich prace.

Ubezpieczony w okresie od dnia 14 listopada 1984 r. do dnia 29 maja 1992 r. był zatrudniony w Zarządzie (...) S.A. na stanowisku kierownika maszyn II kat, I oficera mechanika statku II kat.

W okresie od dnia 28 maja 1990 r. do dnia 13 maja 1992 r. korzystał z urlopu bezpłatnego. Ubezpieczony w okresie od dnia 14 listopada 1984 r. do dnia 27 maja 1990 r. i od dnia 14 maja 1992 r. do dnia 29 maja 1992 r. wykonywał prace mechanika na jednostce pływającej - elewatorze, który stanowi urządzenie służące do przeładunku tlenku glinu pomiędzy statkami. Elewator nie posiada napędu własnego, pływa na terenie portu morskiego. Ubezpieczony, jako mechanik obsługiwał silnik, agregaty, pompy.

W okresie od dnia 12 maja 1991 r. do dnia 15 października 1991 r. oraz od dnia 30 maja 1990 r. do dnia 23 lutego 1991 r. był zatrudniony za pośrednictwem (...) Sp. z o.o. u armatorów zagranicznych na stanowisku IV mechanika na statkach odpowiednio (...) i (...).

W tych okresach ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace na statkach żeglugi morskiej jako członek załóg statków, na których był zatrudniony.

Za powyższe okresy (...) Sp. z o.o. odprowadziła za ubezpieczonego składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne.

Ubezpieczony w okresach od dnia 1 lutego 1994 r. do dnia 30 kwietnia 1994 r., od dnia 1 czerwca 1994 r. do dnia 28 lutego 1995 r., od dnia 19 czerwca 2000 r. do dnia 5 lutego 2001 r., od dnia 6 lutego 2001 r. do dnia 3 maja 2001 r., od dnia 4 maja 2001 r. do dnia 31 grudnia 2008 r. podlegał ubezpieczeniom społecznym z tytułu dobrowolnego opłacania składek. W wymienionych okresach pływał, jako mechanik na statkach morskich obcych bander na podstawie kontraktów z armatorami zagranicznymi.

Przechodząc do właściwych rozważań, Sąd pierwszej instancji przytoczył treść art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2008 r., Nr 237, poz. 1656 ze zm.), zgodnie z którym prawo do emerytury

pomostowej, z uwzględnieniem art. 5 do 12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki: urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.; ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat; osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn; ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5 – 9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn; przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS; po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3; nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Zgodnie z art. 49 ww. ustawy prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która: po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3; spełnia warunki określone

w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12; w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Załącznik nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych wymienia pod pozycją 23 prace w szczególnych warunkach, tj.: prace na statkach żegluga morskiej.

Sąd pierwszej instancji, jako bezsporne w przedmiotowej sprawie wskazał, iż ubezpieczony na dzień złożenia wniosku ukończył 60 lat i nie pozostaje w stosunku pracy.

Spór w przedmiotowej sprawie koncentrował się na kwestii ustalenia, czy ubezpieczony legitymuje się na dzień wejścia w życie ustawy o emeryturach pomostowych

w życie, tj.: na dzień 1 stycznia 2009 r., co najmniej 15 - letnim okresem pracy

w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (na podstawie art. 4 pkt 2 w zw. z art. 49 pkt 2 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych).

Sąd pierwszej instancji wskazał również, że w świetle regulacji zawartej w art. 49 pkt 3 ustawy o emeryturach pomostowych nie ulega wątpliwości, że przesłankę tą analizować należy przez pryzmat przepisów art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (por. wyroki SN: z dnia 13 marca 2012 r. w sprawie II UK 164/11, publik. LEX nr 1171289 i z dnia 4 września 2012 r. w sprawie I UK 164/12, publik. LEX nr 1284720). Powyższe oznacza, że przy ustalaniu okresu uprawniającego do emerytury pomostowej, o którym mowa w art. 49 pkt 3 ustawy o e.p., nie uwzględnia się okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy o e.r. FUS.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do okresu zatrudnienia od dnia 28 kwietnia 1975 r. do dnia 13 listopada 1984 r. w (...) sp. z o.o. w G. na stanowisku kierownika maszyn, Sąd pierwszej instancji wskazał, że zgromadzony w aktach sprawy materiał dowodowy, w szczególności świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 12 czerwca 2012 r. oraz zeznania świadka - W. C. (1), potwierdził, że ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace mechanika na statkach żegluga morskiej.

Co do spornego okresu od dnia 12 maja 1991 r. do dnia 15 października 1991 r. oraz od dnia 30 maja 1990 r. do dnia 23 lutego 1991 r. Sąd pierwszej instancji zważył, co następuje:

W aktach organu rentowego znajduje się zaświadczenie wydane przez (...) Agencję (...), z którego wynika, iż w spornych okresach ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w szczególnych warunkach na statkach morskich

w żegludze międzynarodowej jako członek załogi, a zatem pracę, o której mowa w poz. 4, działu VIII, wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 z późn. zm., dalej rozporządzeniem w sprawie wieku emerytalnego) oraz zgodnie z wykazem stanowiącym załącznik do zarządzenia nr 24 Ministra Kierownika Urzędu Gospodarki Morskiej z dnia 15 sierpnia 1983 r. w sprawie

prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu gospodarki morskiej (nazywanego dalej zarządzeniem resortowym).

Sąd pierwszej instancji wskazał, iż bezspornym w sprawie było, że we wskazanym wyżej okresie (...) Sp. z o.o. w G. opłacała za ubezpieczonego obowiązkowe składki na ubezpieczenie społeczne.

Organ rentowy zakwestionował ww. zaświadczenie, z którego wynika, iż ubezpieczony w spornym okresie wykonywał pracę w szczególnych warunkach na statkach morskich wskazując, że podmioty, które wystawiły te zaświadczenia nie były płatnikami składek, o których mowa w art. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych, ani podmiotami uprawnionymi do wystawiania zaświadczeń na podstawie art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd pierwszej instancji wskazał, iż przepis art. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych definiuje, jako płatnika składek pracodawcę, (o którym mowa w art. 4 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych - Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 z późn. zm.), wyłącznie w kontekście wprowadzonego ustawą pomostową obowiązku uiszczania składki na Fundusz Emerytur Pomostowych (art. 29 i art. 35-40 ustawy o emeryturach pomostowych). W związku z tym obowiązkiem, od dnia 1 stycznia 2009 r. płatnik składek musi prowadzić wykaz stanowisk pracy, na których wykonywana jest praca w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze oraz prowadzić ewidencję pracowników wykonujących takie prace, za których jest zobowiązany odprowadzać składkę na Fundusz Emerytur Pomostowych (art. 41 ust. 4 i 5 ustawy o emeryturach pomostowych).

Skoro przepis art. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych, definiuje pojęcie płatnika składek na Fundusz Emerytur Pomostowych na potrzeby ich poboru, a obowiązek składkowy powstał od dnia 1 stycznia 2009 r. to błędne jest stanowisko, iż przepis ten ma zastosowanie do kwalifikacji pracy w warunkach szczególnych przypadającej przed dniem 1 stycznia 2009 roku.

Brak podstaw do stosowania przepisu art. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych do stanów sprzed dnia 1 stycznia 2009 r. wynika także z porównania jego konstrukcji z normą zawartą w art. 2 pkt 3 ustawy o emeryturach pomostowych, w której prawodawca wyraźnie wskazał, iż za pracownika należy uważać nie tylko ubezpieczonego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 oraz art. 8 ust. 1, 2 lit. a i ust. 6 pkt 2 ustawy systemowej, podlegającego ubezpieczeniu emerytalnemu z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, ale także ubezpieczonego, który przed dniem wejścia w życie ustawy z tytułu pracy w warunkach szczególnych podlegał ubezpieczeniu społecznemu lub zaopatrzeniu emerytalnemu. Z powyższego wynika, iż gdyby ustawodawca, chciał objąć zakresem normy art. 2 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych inne, niż wymienione w nim podmioty bądź „rozszerzyć” zakres czasowy jego stosowania to wyraźnie dałby temu wyraz w przepisie.

Odnosząc się natomiast do art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych podnieść należy, że przepis ten wszedł w życie z dniem 1 stycznia 2009 r., a zatem nie znajduje zastosowania do zaświadczeń o okresach pracy w warunkach szczególnych przypadających przed tą datą. Tym samym, wbrew stanowisku apelującego, przepis art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych nie daje podstaw do podważania miarodajności świadectw wykonywania prac w szczególnych warunkach, w przedmiotowej sprawie błędnie nazwanych przez (...) Agencję (...) zaświadczeniem.

Niezależnie od powyższego Sąd pierwszej instancji wskazał, iż przepis art. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych stanowi, że przez użyte w tej ustawie określenie płatnik składek rozumieć należy pracodawcę, o którym mowa w art. 4 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm., nazywanej dalej ustawą systemową), oraz ubezpieczonego, o którym mowa w art. 4 pkt 2 lit. d ustawy systemowej. Zgodnie z art. 4 pkt 2 lit. a ustawy systemowej płatnikiem składek jest pracodawca - w stosunku do pracowników i osób odbywających służbę zastępczą oraz jednostka organizacyjna lub osoba fizyczna pozostająca z inną osobą fizyczną

w stosunku prawnym uzasadniającym objęcie tej osoby ubezpieczeniami społecznymi, w tym z tytułu przebywania na urlopie wychowawczym albo pobierania zasiłku macierzyńskiego,

z wyłączeniem osób, którym zasiłek macierzyński wypłaca Zakład.

Nie ulega zdaniem Sądu Okręgowego wątpliwości, że (...) w G. była w spornym okresie zatrudnienia ubezpieczonego, jednostką organizacyjną, która pozostawała z nim w stosunku prawnym uzasadniającym objęcie ubezpieczonego ubezpieczeniami społecznymi, a zatem jest pracodawcą w rozumieniu art. 4 pkt 2 lit. a ustawy systemowej, a co za tym idzie, wbrew stanowisku organu rentowego posiada status prawny płatnika składek w rozumieniu art. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych. W konsekwencji (...) w G. uznać należy za podmiot uprawniony do wystawiania zaświadczeń na podstawie art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych. Taką wykładnię i zastosowanie ww. przepisów poparł Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyrokach: z dnia 11 września 2012 r. sygn. akt III AUa 424/12 oraz z dnia 26 września 2012 r., sygn. akt III AUa 470/12.

Przechodząc następnie do kwestii uwzględnienia spornych okresów do ogólnego stażu pracy i w szczególnych warunkach, Sąd pierwszej instancji zważył, że zgodnie z treścią art. 6 ust 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z późn. zm., nazywanej dalej ustawą emerytalną) do okresów składkowych zalicza się okresy ubezpieczenia. Stosownie zaś do treści art. 6 ust. 2 pkt 1 lit d cytowanej ustawy za okresy składkowe uznaje się również przypadające przed dniem 15 listopada 1991 r. okresy zatrudnienia obywateli polskich za granicą - u pracodawców zagranicznych, jeżeli w okresie pracy za granicą były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne w Polsce. Okresy te, więc stanowią równorzędne okresy ubezpieczenia - okresy składkowe i brak jakichkolwiek podstaw do ich pomijania przy ustalaniu uprawnień do świadczenia emerytalnego, czy rentowego.

Sąd pierwszej instancji w pełni podzielił stanowisko, zgodnie, z którym zaliczenie do okresu pracy w szczególnych warunkach okresów wykonywania za granicą u zagranicznych pracodawców prac wymienionych w wykazach stanowiących załączniki do ustawy

o emeryturach pomostowych, zależy od uznania tych okresów za okresy składkowe (por. wyroki SN: z dnia 5 marca 2003 r. w sprawie II UK 196/02, publik. LEX nr 78191 i z dnia 1 czerwca 2010 r. w sprawie II UK 5/10, publik. LEX nr 589882). Innymi słowy okresy zatrudnienia u pracodawców zagranicznych mogą być uznane za składkowe okresy podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w Polsce na podstawie art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. d ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. ustawy emerytalnej, jeżeli zostały opłacone składki na ubezpieczenie społeczne w Polsce (por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 27 kwietnia 2010 r. w sprawie II UK 329/09, publik. LEX nr 987730).

W myśl art. 26 pkt 2, obowiązującej od dnia 31 grudnia 1989 r. do dnia 30 listopada 1991 r. (tj. w spornym w przedmiotowej sprawie okresie), ustawy z dnia 29 grudnia 1989 r.

o zatrudnieniu (Dz. U. z 1989 r. Nr 75, poz. 446 z późn. zm., nazywanej dalej ustawą

o zatrudnieniu) zatrudnienie obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych jest realizowane na podstawie umów zawartych przez upoważnione jednostki kierujące,

z obywatelami polskimi kierowanymi przez te jednostki do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych.

Przepis art. 29 pkt 1 ustawy o zatrudnieniu stanowił, że jednostka kierująca, realizująca zatrudnienie na podstawie umów, o których mowa w art. 26 pkt 2, jest obowiązana przekazywać na konto Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składkę na ubezpieczenie społeczne za każdą osobę skierowaną do pracy za granicą, wymierzoną od przeciętnego wynagrodzenia w wysokości przewidzianej dla pracowników zatrudnionych w Polsce. Kolejna ustawa z dnia 16 października 1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu (Dz. U. Nr 106, poz. 457 ze zm.) obowiązująca od dnia 1 grudnia 1991 r. do dnia 31 grudnia 1994 r. regulowała przedmiotowe kwestie w sposób tożsamy.

Tym samym w ocenie Sądu pierwszej instancji zasadnym było przyjęcie, że w spornym okresie (...) sp. z o.o. w G., jako jednostka kierująca opłacała składki na konto Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zgodnie z treścią art. 29 pkt 1 ustawy o zatrudnieniu.

Mając powyższe na uwadze, Sąd pierwszej instancji uznał, iż sporny okres zatrudnienia ubezpieczonego za pośrednictwem (...) sp. z o.o. u pracodawców zagranicznych jest okresem składkowym, o którym mowa w art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. d ustawy emerytalnej i podlega zaliczeniu do ogólnego stażu pracy.

Wskazał również, iż dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy koniecznym było ustalenie, czy praca wnioskodawcy w spornym okresie zatrudnienia za granicą u pracodawcy zagranicznego stanowi pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Sąd pierwszej instancji podkreślił, że wykaz prac określonych w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych jest zamknięty i nie podlega uzupełnieniu, co oznacza, że cech pracy „o szczególnym charakterze” lub „w szczególnych warunkach” nie mogą posiadać inne prace, choćby sposób ich wykonywania i ich jakość mogła obniżyć się z wiekiem (por. wyrok SN z dnia 13 marca 2012 r. w sprawie II UK 164/11, publik. LEX nr 1171289).

Stosownie do definicji zawartej w art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, mogące z wiekiem z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, stawiające przed pracownikami - mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej - wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku. Wykaz tych prac określa załącznik nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Ubezpieczony wykonywał w spornym okresie pracę za granicą na statku morskim w żegludze międzynarodowej u pracodawcy zagranicznego, wobec czego świadczył pracę w szczególnych warunkach, o której mowa w poz. 23 - Prace na statkach żeglugi morskiej, wykazu prac w szczególnych warunkach, stanowiącego załącznik nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych. Sąd pierwszej instancji, pracę tę uznał za pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że do wymaganego przez art. 4 pkt 2 w zw. z art. 49 pkt 2 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych na dzień wejścia tej ustawy w życie, tj. na dzień 1 stycznia 2009 r. co najmniej 15 - letniego okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych podlegają zaliczeniu te okresy wykonywania prac w szczególnych warunkach za granicą u pracodawców zagranicznych, które stanowią okresy składkowe w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 1 lub art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. d ustawy emerytalnej, co ma miejsce w przedmiotowej sprawie.

Zdaniem Sądu Okręgowego nie ulega wątpliwości, że skoro ubezpieczony był kierowany do pracy za granicą przez uprawnioną do tego jednostkę, świadczył pracę oficera w międzynarodowej żegludze morskiej, jako członek załóg statków armatorów zagranicznych, wciągnięty na listę załóg tych statków, (pracę w szczególnych warunkach wymienioną w wykazie A Działu VIII rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz.43 ze zm.) - pozycja 4., a jednocześnie w załączniku 1 do ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych - pozycja 23) oraz udowodnił opłacanie składek na pracownicze ubezpieczenie społeczne i fundusz pracy, to nie powinno być sporne, że jego okresy pracy u armatorów zagranicznych były okresami wykonywania zatrudnienia w szczególnych warunkach o takim samym charakterze prawnym i o takich samych konsekwencjach w zakresie uprawnień emerytalnych, jak okresy wykonywania pracy marynarzy u armatorów polskich (uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2010 r. II UK 51/10).

Odnosząc się do okresu od dnia 14 listopada 1984 r. do dnia 29 maja 1992 r. zatrudnienia w Zarządzie (...) S.A., Sąd pierwszej instancji zważył, że okres ten nie może być zaliczony do stażu pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Mianowicie załącznik nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych wymienia pod pozycją 23 prace w szczególnych warunkach, tj. prace na statkach żeglugi morskiej.

Ubezpieczony w ww. spornym okresie był zatrudniony w Zarządzie (...) S.A. na stanowisku kierownika maszyn II kat, I oficera mechanika statku II kat. Jak wynika z materiału dowodowego - ubezpieczony nie wykonywał pracy na statku żeglugi morskiej, ale na jednostce pływającej - elewatorze, który statkiem nie jest, a stanowi urządzenie służące do przeładunku tlenku glinu pomiędzy statkami. Elewator nie posiada napędu własnego, pływa na terenie portu.

Nadto żegluga morska realizowana jest między portamiorskimi za pomocą wyspecjalizowanych statków, np. statków pasażerskich, typu (...) do przewozu samochodów i wagonów, czy kontenerowców, tankowców itp. Ze względu na rejon pływania żeglugę morską podzielić można na żeglugę przybrzeżną - krajową i międzynarodową. (L. F., J. W.: „Mały słownik morski”, G.: (...) Ltd., 1993). W ocenie Sądu pierwszej instancji ubezpieczony w powyższym okresie nie wykonywał pracy na statkach żeglugi morskiej.

Sąd Okręgowy również stwierdził, że kolejne okresy dobrowolnego ubezpieczenia społecznego nie mogą zostać wliczone do stażu pracy w szczególnych warunkach, ponieważ ubezpieczony nie był pracownikiem, ale pływał na kontraktach. Ustawa o emeryturach pomostowych ma zaś zastosowanie tylko do pracowników w rozumieniu art. 2 pkt 3, tj.: ubezpieczonych, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 oraz art. 8 ust. 1, 2a i ust. 6 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, podlegających ubezpieczeniu emerytalnemu z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, a także ubezpieczonych, którzy przed dniem wejścia w życie ustawy z tytułu takiej pracy podlegał ubezpieczeniu społecznemu lub zaopatrzeniu emerytalnemu.

Sumując okres pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, uznany przez Sąd pierwszej instancji, tj. od dnia 28 kwietnia 1975 r. do dnia 13 listopada 1984 r. w (...) Sp. z o.o. w G. i od dnia 12 maja 1991 r. do dnia 15 października 1991 r. oraz od dnia 30 maja 1990 r. do dnia 23 lutego 1991 r. za pośrednictwem (...) Agencji (...), stwierdzić należy, że na dzień 1 stycznia 2009 r. ubezpieczony nie udowodnił wymaganych 15 lat okresu pracy w szczególnych warunkach, wobec czego odwołanie ubezpieczonego należało oddalić.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 26 sierpnia 2015 r. (sygn. akt III AUa 469/15) oddalił apelację ubezpieczonego od wyroku Sądu Okręgowego.

Sąd II instancji podzielił argumentację Sądu Okręgowego dotyczącą pracy ubezpieczonego na elewatorze, będącym jednostką beznapędową holowaną w obrębie portu morskiego, a nie statkiem żeglugi morskiej. Podkreślił, że na gruncie rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach znaczenie miały prace na jednostkach pływających w portach morskich i w stocznich morskich (wykaz A, dział VIII, poz. 6). Obecnie ustawodawca ograniczył zakres prac w szczególnych warunkach do osób zatrudnionych na statkach żeglugi morskiej. Nie chodzi o potencjalną możliwość elewatora do żeglugi, ale o to czy faktycznie wykorzystywany jest jako statek żeglugi morskiej. Zgodnie z wpisem dokonany przez pracodawcę w książeczce żeglarskiej ubezpieczonego, elewator na którym wykonywał pracę nie posiadał własnego napędu i przeznaczony był do żeglugi portowej, a nie morskiej. Ubezpieczony pracował wówczas na stanowisku kierownika maszyn na elewatorach pływających, przy wyladunku tlenku glinu. Na stanie były 4 elewatory beznapędowe. Służyły do przeładunku materiałów sypkich. Praca polegała na uruchomieniu i nadzorowaniu agregatów zasilających urządzenia elewatora. Praca na elewatorze nie była pracą w szczególnych warunkach z art. 3 ust. 1 i ujętą w załączniku nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych pod poz. 23. Pracy mechanika nie można kwalifikować jako pracy w szczególnych warunkach w związku z rodzajem przeładowywanych towarów, m.in. tlenku glinu, albowiem praca ta nie jest ujęta w przepisach jako praca w szczególnych warunkach.

Odnosząc się natomiast do okresów ubezpieczenia dobrowolnego w związku z kontraktami przypadającymi: od dnia 1 lutego do dnia 30 kwietnia 1994 r., od dnia 1 czerwca 1994 r. do dnia 28 lutego 1995 r., od dnia 19 czerwca 2000 r. do dnia 5 lutego 2001 r., od dnia 6 lutego do dnia 3 maja 2001 r. i od dnia 4 maja 2001 r. do dnia 31 grudnia 2008 r., Sąd Apelacyjny wskazał, że nie można zaliczyć ich do stażu pracy w warunkach szczególnych, bowiem ubezpieczony nie został oddelegowany do pracy przez dotychczasowego pracodawcę, ani nie wykazał zatrudnienia w ramach stosunku pracy, ale podlegał dobrowolnemu ubezpieczeniu z tytułu kontraktów z armatorami zagranicznymi. Ubezpieczony nie udowodnił, że był w tym czasie pracownikiem w rozumieniu art. 2 pkt 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Przed organem rentowym w ogóle nie wykazywał okresu pracy po 1992 r., dlatego decyzja z dnia 22 lipca 2014 r. (podobnie jak wcześniejsza z dnia 29 maja 2012 r.) nie dotyczyła możliwości zaliczenia do pracy w warunkach szczególnych okresu dobrowolnego ubezpieczenia przypadającego na lata 1994-2008. W odwołaniu ubezpieczony również nie wykazywał okresu po 1992 r. jako pracowniczego zatrudnienia w szczególnych warunkach, podając jedynie, że „po 1992 r. wykonywał pracę na statkach”. Do odwołania dołączono jedynie kserokopię książeczki żeglarskiej poświadczającej datę zamustrowania u armatorów zagranicznych, bez wykazywania charakteru stosunku prawnego łączącego wnioskodawcę z armatorem. Przed Sądem I instancji skarżący nie wniósł o zaliczenie okresów dobrowolnego ubezpieczenia do okresów pracowniczego zatrudnienia w warunkach szczególnych, ani też nie powoływał się na okoliczność rozwiązania stosunku pracy z zagranicznym armatorem. Zgłoszenie takich twierdzeń w apelacji i to bez poparcia wnioskami dowodowymi należało uznać za spóźnione. Okoliczności te mogą być podstawą wniosku o wznowienie postępowania przed organem rentowym.

Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 9 marca 2017 r. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W uzasadnieniu orzeczenia Sąd Najwyższy, dzieląc argumentację skargi kasacyjnej, w części przedstawił następujące rozważania. Zdaniem tego Sądu odmowa zaliczenia pracy na elewatorze jest zasadna. Chodzi o okres zatrudnienia od dnia 14 listopada 1984 r. do dnia 29 maja 1992 r. z wyłączeniem okresu urlopu bezpłatnego od dnia 28 maja 1990 r. do dnia 13 maja 1992 r. w Zarządzie Morskiego (...). Nie można stwierdzić błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania przepisu z poz. 23 wykazu prac w szczególnych warunkach, stanowiącego załącznik nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych. Zgodnie z nim pracą w szczególnych warunkach jest praca na statkach żeglugi morskiej. Praca na elewatorze w porcie nie jest pracą na statku żeglugi morskiej. W ustawie o emeryturach pomostowych ograniczono zakres prac w szczególnych warunkach w porównaniu do zakresu prac w szczególnych warunkach z rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Nie wszystkie prace w szczególnych warunkach uprawniające do wcześniejszej emerytury na podstawie art. 32 i 184 ustawy emerytalnej uprawniają do emerytury pomostowej. Znaczenie mają tylko prace wymienione w załączniku do ustawy o emeryturach pomostowych. W rozporządzeniu z dnia 7 lutego 1983 r., w wykazie A, w dziale VIII pracodawca wskazał jako odrębne: prace na statkach morskich w żegludzie międzynarodowej (poz. 4) i prace na jednostkach pływających w portach morskich (poz. 6). Odrębność tych prac wynika z rodzaju i miejsca pracy. Praca na statkach morskich w żegludzie międzynarodowej różni się od pracy na jednostkach pływających w portach morskich. Zasadnicza różnica wynika z tego, że zatrudnienie w porcie pozwala spędzać czas wolny poza miejscem pracy, czyli zejść na ląd i odpoczywać w miejscu zamieszkania. W innej sytuacji byli pracownicy pracujący na statkach morskich w żegludzie międzynarodowej. Cechą zatrudnienia na morzu jest konieczność pracy w określonym reżimie i przebywanie na statku. Wskazanie na te odrębności ma na celu podkreślenie różnic poszczególnych prac w szczególnych warunkach z rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. Zasadnicze ograniczenie dotychczasowego zakresu prac w szczególnych warunkach w ustawie o emeryturach pomostowych wynika z pominięcia prac na jednostkach pływających w portach morskich, czyli z zawężenia zatrudnienia uprawniającego do emerytury pomostowej do pracy na statkach żeglugi morskiej (poz. 23). Za taką pracę uznaje się także prace rybaków morskich (poz. 22), pracę na morskich platformach wiertniczych (poz. 24). Prace te nie obejmują prac na jednostkach pływających w portach morskich. Elewator jako jednostka stała lub holowana pracował tylko w porcie. Elewator nie był więc statkiem żeglugi morskiej. Nie taka była jego funkcja i przeznaczenie. Nie pokonywał tras (akwenów, morskich) i nie służył do transportu morskiego tak jak statek żeglugi morskiej, lecz tylko do stacjonarnego przeładunku towarów. Z tych przyczyn nie jest zasadny zarzut naruszenia

przepisu z poz. 23 wykazu prac w szczególnych warunkach, stanowiącego załącznik nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych. Nie jest też zasadny drugi zarzut skargi, gdyż praca przy przeładunku glinu nie jest pracą w szczególnych warunkach, albowiem nie jest ujęta w tym wykazie. Wskazanie na ryzyko zdrowotne określonej pracy opisane w art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych nie jest wystarczające, gdy określona praca nie jest wymieniona w wykazie, czyli w załączniku nr 1 do tej ustawy jako praca w szczególnych warunkach. Z tych przyczyn Sąd Apelacyjny zasadnie ocenił, że nie podlega zaliczeniu do pracy w szczególnych warunkach okres zatrudnienia wnioskodawcy w Zarządzie Morskiego (...).

W dalszej części Sąd Najwyższy dokonał oceny okresów zatrudnienia skarżącego (po 1992 roku), dla których wspólnym mianownikiem jest to, że ubezpieczony wykonywał je za granicą na statkach żeglugi morskiej obcych armatorów oraz opłacał dobrowolnie składki na ubezpieczenie społeczne w kraju. Sąd Najwyższy stwierdził, że z argumentacji Sądu (uzasadnienie zaskarżonego wyroku) wynikałoby, że skoro ZUS nie zajął stanowiska w tym zakresie w decyzji, to również Sąd nie był uprawniony do rozstrzygnięcia tej kwestii, tym bardziej, że nie eksponował jej sam wnioskodawca w odwołaniu i w dalszym toku postępowania. Rzecz jednak w tym, że był to przedmiot sprawy i Sąd zajął stanowisko, zatem nie ma podstaw stwierdzenie, że „Okoliczności te mogą być podstawą wniosku o wznowienie postępowania przed organem rentowym”. Nawet gdyby założyć, że wedle treści decyzji pozwany nie zajął stanowiska co do tych okresów, to nie oznacza to, że nie ma przedmiotu sprawy i zaskarżenia. Sąd ubezpieczeń społecznych, przyznając prawo do emerytury, ma obowiązek ustalić wszystkie jej warunki, nawet gdy organ rentowy w decyzji negatywnie ocenił tylko niektóre z nich, bez rozpoznania pozostałych (tak w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 2006 r., I UK 195/05). W aktach rentowych znajduje się pierwotny wniosek o emeryturę pomostową z 2012 r. W załączonym do wniosku kwestionariuszu okresów zatrudnienia (in fine) jest wpis o treści: „kontrakty - dobrowolne ubezpieczenie społeczne przez 8,5 roku”, odnoszony do okresu ubezpieczenia po dniu 30 września 1992 r. Chodziło więc o okresy zatrudnienia u armatorów zagranicznych. Okresy dobrowolnego ubezpieczenia ani okresy zatrudnienia, zgodnie z zamustrowaniem na poszczególnych statkach (fotokopie w aktach), nie zostały zakwestionowane. Po wydaniu pierwszej decyzji sprawa z odwołania skarżącego została umorzona przez Sąd Okręgowy w Gdańsku postanowieniem z dnia 5 listopada 2012 r. (VIII U 980/12). Nie znaczy to, że treść pierwotnego wniosku o emeryturę pomostową straciła znaczenie, skoro aktualny był w dalszym postępowaniu, czyli po wniosku skarżącego z 2014 r. o ponowne rozpatrzenie prawa do emerytury pomostowej (pismo skarżącego z dnia 13 czerwca 2014 r., k. 31 akt pozwanego). Pozwany uwzględnił ten wniosek i podjął postępowanie, a w karcie przebiegu zatrudnienia ujął okresy zatrudnienia po dniu 1 lutym 1994 r. do końca 2008 r. Po czym wydał decyzję odmowną z dnia 22 lipca 2014 r. Skarżący w odwołaniu od tej decyzji podał, że po 1992 r. wykonywał pracę na statkach, co składa się na dłuższy od wymaganego stażu pracy w szczególnych warunkach. Sąd oddalił odwołanie co oznacza, że rozpoznał je merytorycznie również w odniesieniu do tego okresu (okresów). W uzasadnieniu wyroku Sądu pierwszej instancji ustalono, że w latach 1994-2008 skarżący był zatrudniony na statkach obcych bander i opłacał dobrowolnie składki na ubezpieczenie społeczne w kraju. Sytuacja, w której ZUS nie wydaje decyzji, lub nie obejmuje nią całego wniosku, nie oznacza, że nie ma przedmiotu sporu sądowego (por. art. 477⁹ § 4 k.p.c. i art. 477¹⁴ § 3 k.p.c.). Z akt rentowych wynika, iż po wyroku Sądu Apelacyjnego w tej sprawie, został złożony kolejny wniosek o emeryturę pomostową i pozwany wydał kolejną decyzję (negatywną). W ocenie Sądu Najwyższego pierwszeństwo ma sprawa objęta skargą kasacyjną, która obejmuje również okresy zatrudnienia na statkach żeglugi morskiej u obcych armatorów. Wynika to nie tylko z wcześniejszego wniosku i rozpoczęcia sprawy, ale przede wszystkim z ujęcia w jej przedmiocie również okresów zatrudnienia na statkach żeglugi morskiej u armatorów zagranicznych.

Inną kwestią jest czy i jak dalece Sąd ustalił i ocenił te okresy jako pracę uprawniającą do emerytury pomostowej. Z treści uzasadnienia wyroku wynika, że nie jest to ocena pełna i ostateczna, skoro Sąd wyraża wątpliwość, jednak niezasadną, czy okresy te składały się na przedmiot sprawy. Odpowiedź jest pozytywna. Sąd Najwyższy nie może zastępować Sądu powszechnego, zwłaszcza w zakresie ustaleń stanu faktycznego koniecznych do stosowania prawa materialnego. Może jednak przedstawić prawo materialne, które nie jest skomplikowane, jako że ma już utrwaloną wykładnię w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Trzy zasadnicze stwierdzenia wynikają z wykładni prawa. Praca na statkach żeglugi morskiej jest pracą w zatrudnieniu pracowniczym. Wynika to z reżimu pracy, który cechuje podporządkowanie pracodawcy nie mniejsze niż w zwykłym (innym) zatrudnieniu pracowniczym. Po wtóre ze swojej

istoty jest to praca w szczególnych warunkach uprawniająca do emerytury pomostowej (poz. 23 wykazu prac w szczególnych warunkach stanowiącego załącznik nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych). Po trzecie dobrowolne ubezpieczenie społeczne z opłatą składek wypełnia warunek zaliczalności pracy za granicą do stażu, od którego zależą uprawnienia emerytalne, w tym za pracę w szczególnych warunkach, czyli na podstawie ustawy o emerytach pomostowych (tak w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2016 r., II UK 430/15, z dnia 6 sierpnia 2015 r., III PK 4/15, z dnia 25 czerwca 2010 r., II UK 76/10, z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 5/10, z dnia 27 kwietnia 2010 r., II UK 328/09, z dnia 12 marca 2010 r., II UK 286/09, z dnia 21 stycznia 2010 r., II UK 162/09; także E. Maniewska - Praca w szczególnych warunkach wykonywana za granicą u pracodawcy zagranicznego, PiZS 2010 nr 9, s. 34-35). W zakresie podstawy prawnej ubezpieczenia społecznego pracy wykonywanej za granicą znaczenie mają wówczas przepisy ustaw z dnia 16 października 1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu, z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, a także z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Sąd Najwyższy zważył, iż skarżący niezasadnie odwołuje się w zarzucie do przepisów ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o pracy na morskich statkach handlowych, gdyż ustawa ta reguluje stosunki pracy na morskich statkach handlowych o polskiej przynależności (art. 1 ust. 1). W sprawie zatrudnienie wynika z pracy na statkach armatorów zagranicznych.

Podsumowując Sąd Najwyższy wskazał, że łącznie z okresami uznanymi praca na statkach armatorów zagranicznych może przewyższyć wymagane 15 lat pracy w szczególnych warunkach uprawniającej do emerytury pomostowej. Nie jest niezasadny zarzut naruszenia art. 2 pkt 3 ustawy o emeryturach pomostowych, gdyż nie chodzi o zatrudnienie po dniu 31 grudnia 2008 r. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2016 r., II UK 430/15), lecz o pracę przed tą datą. W odniesieniu do tych pracowników nie obowiązuje ograniczenie zatrudnienia do obszaru Rzeczypospolitej Polskiej (art. 2 pkt 3, art. 4 pkt 6 w związku z art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych). Wówczas wykonywanie pracy w szczególnych warunkach, uprawniającej do emerytury pomostowej, z opłaconą składką na ubezpieczenie społeczne w kraju, nie wyłącza wnioskodawcy z kręgu uprawnionych do tego świadczenia.

W odniesieniu do tego okresu nie może być niezasadny zarzut naruszenia art. 2 pkt 3 ustawy przez przyjęcie, że pracownikiem nie jest osoba wykonująca pracę mechanika na statkach żeglugi morskiej obcych bander na podstawie kontraktów z armatorami zagranicznymi, która jednocześnie dobrowolnie opłacała składki na ubezpieczenie społeczne.

Sąd Najwyższy wskazując, iż rozstrzygnięcie należy do Sądu powszechnego, co wymaga wpięrcw ustalenia stanu faktycznego dla stosowania prawa materialnego, zważył iż przedwczesne byłoby uznanie za zasadny zarzut skargi. Takiej oceny nie można zamknąć stwierdzeniem, iż został naruszony art. 49 pkt 3 ustawy o emeryturach pomostowych, jako że to Sąd powszechny ostatecznie oceni, czy skarżący w dniu wejścia w życie ustawy legitymował się wymaganym 15-letnim stażem pracy w szczególnych warunkach.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego J. J. zasługiwała na uwzględnienie.

Przedmiotem niniejszego postępowania są uprawnienia skarżącego do emerytury pomostowej z ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 664), przy czym aktualnie na etapie postępowania kwestia sporna generalnie sprowadza się do badania wymaganego okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 tej samej ustawy.

Przypomnieć należy, iż warunkiem skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową w świetle wykładni językowej art. 4 ustawy, jest legitymowanie się określonym stażem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze (w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych lub dotychczasowych przepisów) oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach po wejściu w życie ustawy, a więc po dniu 1 stycznia 2009 r.

W przypadku, gdy osoba ubiegająca się o to świadczenie nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy „szczególnej” według poprzednio

obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do „nowego” świadczenia jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy (okres prac) można kwalifikować jako prace w warunkach szczególnych w rozumieniu dziś obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 ustawy) lub o szczególnym charakterze (art. 3 ust. 3 ustawy), o czym stanowi art. 49 ustawy. Innymi słowy brak jest podstaw prawnych do przyznania emerytury pomostowej ubezpieczonemu, którego dotychczasowy okres pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, dziś nie może być tak kwalifikowany (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2012 r., II UK 164/11, LEX nr 1289168).

Tożsame stanowisko zajął Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 26 stycznia 2017 r., III AUa 1594/16, LEX nr 2272117, wskazując, iż przy nabywaniu prawa do emerytury pomostowej na podstawie art. 4 ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych uwzględnieniu podlegają przypadające przed dniem 1 stycznia 2009 r. okresy pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 i art. 33 u.e.r.f.u.s., jednakże dotyczy to wyłącznie sytuacji spełnienia przez ubezpieczonego wszystkich pozostałych przesłanek określonych w art. 4 ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych. Inaczej rzecz ujmując, osobom wykonującym przed dniem wejścia w życie tej ustawy prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych lub art. 32 i art. 33 u.e.r.f.u.s.), uwzględnia się do dnia 1 stycznia 2009 r. okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów rozporządzenia z 1983 r., pod warunkiem, że wykonywały po dniu 31 grudnia 2008 r. pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych. Możliwość ta jest natomiast wyłączona w stosunku do osób, które takiej pracy po wskazanej dacie nie wykonywały, a w rezultacie nie spełniają warunku określonego w art. 4 pkt 6 tej ustawy.

W myśl art. 3 ust. 4 tej ustawy, dodatkowym wymaganiem pozwalającym na uznanie wykonywania przez pracownika prac, o których mowa w art. 3 ust. 1, jest ich wykonywanie w pełnym wymiarze czasu pracy. Nadto odstępianie ustawodawcy od prawnego definiowania poszczególnych prac, w nawiązaniu do celu ustawy pozwala przyjąć, że prace te, jako pojęcia prawne powinny być interpretowane zgodnie ze wskazaniami wynikającymi z art. 3 ust. 1 i 2 ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych i nie mogą prowadzić do rozszerzenia kręgu beneficjentów poza ten, wyznaczony brzmieniem przepisów. To oznacza, że w drodze interpretacji prawnych nie powinno dochodzić do sytuacji, że beneficjentem ustawy zostaje pracownik nie wykonujący pracy oznaczonej w zamkniętym katalogu prac, kwalifikowanej jako wykonywana w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, lecz pracę zbliżoną rodzajowo. Charakter emerytur w niższym wieku z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i emerytur pomostowych jest odrębny, a zatem nie wszyscy uprawnieni do emerytur w niższym wieku z racji wykonywania tego rodzaju prac nabyliby obecnie prawo do emerytur pomostowych.

W sytuacji ubezpieczonego - wobec podnoszonej kwestii pracy za granicą na statkach żeglugi morskiej obcych armatorów oraz opłacania dobrowolnie składki na ubezpieczenie społeczne w kraju w latach 1992-2014 - Sąd Apelacyjny zważył, iż skarżący po dniu 31 grudnia 2008 r. nie miał przymiotu pracownika w rozumieniu art. 2 pkt 3 ustawy pomostowej z uwagi nie podlegania szczególnemu systemowi ubezpieczenia – ubezpieczeniu w Funduszu Emerytury Pomostowych. Ta okoliczność jednoznacznie wynika z pisma procesowego organu rentowego z dnia 28 kwietnia 2017 r. (k. 158 a.s.), o czym szerzej w dalszej części rozważań. W konsekwencji skarżący nie spełnia warunku z art. 4 pkt 6 tej samej ustawy i w związku z tym jego uprawnienia do wnioskowanej emerytury mogło być ustalone wyłącznie na podstawie art. 49 ustawy pomostowej. W tym przedmiocie na uwagę zasługuje, iż Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 23 listopada 2016 r. (II UK 430/15, LEX nr 2183490) wskazał, że w przypadku okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze po dniu 31 grudnia 2008 r. (po wejściu w życie ustawy o emeryturach pomostowych), a więc okresu wskazanego w art. 4 pkt 6 ustawy pomostowej przez odesłanie do art. 6 ust. 1 pkt 1 o systemie ubezpieczeń społecznych za pracownika uznać można osobę fizyczną, która jest pracownikiem na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, i która podlega ubezpieczeniu emerytalnemu z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, a więc odrębnemu (szczególnemu) ubezpieczeniu określonymu w ustawie o emeryturach pomostowych. Nie ma zatem przymiotu pracownika w rozumieniu art. 2 pkt 3 ustawy o emeryturach pomostowych osoba wykonująca po dniu 31 grudnia 2008 r. pracę poza obszarem Rzeczypospolitej Polskiej i niepodlegająca szczególnemu systemowi ubezpieczenia (ubezpieczeniu w Funduszu Emerytur Pomostowych). W

konsekwencji taka osoba nie spełnia warunku z art. 4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych i w związku z tym jej prawo do emerytury pomostowej może być ustalone wyłącznie na podstawie art. 49 tej ustawy (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2016 r., II UK 196/15, LEX nr 2044476).

Przepis art. 49 ustawy pomostowej ma charakter przepisu dostosowawczego i jego zadaniem jest umożliwienie przejścia na emeryturę pomostową osobom, które po dniu wejścia w życie ustawy nie spełniły warunku wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze określonej w wykazach 1 i 2. W dniu wejścia w życie spełniły jednak wszystkie pozostałe warunki.

Nadto wyjaśnienia wymaga, iż ustawa o emeryturach pomostowych ani ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie zawiera własnej definicji pojęcia "pracownik". Odnośnie okresu przypadającego przed 1 stycznia 2009 r. ustawodawca przyjął, że pracownikiem jest ubezpieczony, który przed dniem wejścia w życie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, pracując w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, podlegał ubezpieczeniu społecznemu lub zaopatrzeniu emerytalnemu. W zakresie uprawnień do emerytury pomostowej - co do okresu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze przed 1 stycznia 2009 r. - zgłoszenie do dobrowolnego ubezpieczenia nie wyklucza pracowniczego charakteru zatrudnienia u zagranicznego pracodawcy/ zagranicznego armatora (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2010 r., II UK 162/09, LEX nr 583806, z dnia 12 marca 2010 r., II UK 286/09, LEX nr 602705, z dnia 12 lipca 2011 r., II UK 382/10, OSNP 201 nr 17-18, poz. 221).

Na kanwie przedmiotowej sprawy z uwzględnieniem powyższego, niesporne jest, iż ubezpieczony wypełnił warunki określone przepisem art. 49 pkt 1 i częściowo pkt 2 tego artykułu, tj. art. 4 pkt 1, 3-5 i 7. Wyjaśnienie wymagało, czy ubezpieczony legitymuje się 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych na dzień wejścia w życie ustawy, czyli na dzień 1 stycznia 2009 r. Przypomnieć należy, iż ubezpieczony domagał się zaliczenia do stażu pracy w warunkach szczególnych następujących okresów zatrudnienia, od dnia 28 kwietnia 1975 r. do dnia 13 listopada 1984 r. w (...) Sp. z o.o. w G., od dnia 14 listopada 1984 r. do dnia 29 maja 1992 r. (z wyłączeniem okresów urlopów bezpłatnych w latach 1990-1992) w Zarządzie (...) S.A., od dnia 12 maja 1991 r. do dnia 15 października 1991 r. i od dnia 30 maja 1990 r. do dnia 23 lutego 1991 r. u armatorów zagranicznych za pośrednictwem (...) Sp. z o.o. Nadto ubezpieczony wnosił o zaliczenie do tego stażu pracy okresów pracy za granicą na statkach żeglugi morskiej obcych armatorów, w trakcie których opłacał dobrowolnie składki na ubezpieczenie społeczne w kraju, przypadających po 1992 roku.

Sąd Apelacyjny względem okresów zatrudnienia skarżącego w (...) (lata 1975 – 1984, 9 lat 6 miesięcy 16 dni) oraz u armatorów wodnych za pośrednictwem (...) Sp. z o.o. (lata 1990-1991, łącznie 1 rok 2 miesiące) zaaprobował ustalenia faktyczne i rozważania prawne dokonane przez Sąd I instancji - zaaprobowane przez Sąd II instancji przy pierwszorazowym rozpoznaniu apelacji. Sądy prawidłowo stwierdziły, iż w okresie zatrudnienia w (...) pracował na stanowisku kierownika maszyn, co wynika z materiału dowodowego w szczególności świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych z dnia 12 czerwca 2012 r. oraz zeznań świadka W. C. (2), który potwierdził, że ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace mechanika na statkach żeglugi morskiej. Skarżący wówczas wykonywał prace w maszynowni statków, tj. obsługiwał silniki, agregaty, pompy, usuwał awarie, nadzorował tego rodzaju prace.

Niekwestionowanym również pozostawał charakter pracy ubezpieczonego u pracodawców zagranicznych za pośrednictwem (...) Sp. z o.o. jako pracownika żeglugi morskiej. Tym samym nie budziło wątpliwości, iż skarżący w powyższych okresach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w szczególnych warunkach uprawniające do emerytury pomostowej, wymienione w załączniku nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych pod poz. 23 (Prace na statkach żeglugi morskiej).

Przy tym Sąd odwoławczy również podziela rozważania Sądu Okręgowego odnośnie opłacania za ubezpieczonego we wskazanych okresach z lat 1990-1991 składek na ubezpieczenia społeczne. Tak jak słusznie zważył Sąd Okręgowy, (...) Sp. z o.o. była w tych okresach zatrudnienia skarżącego, jednostką organizacyjną, która pozostawała z nim w stosunku prawnym uzasadniającym objęcie ubezpieczonego ubezpieczeniami społecznymi, czyli pracodawcą w rozumieniu art.

4 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Sąd I instancji przeprowadził również prawidłowe rozważania prowadzące do wniosku, iż w spornym okresie (...) Sp. z o.o. jako jednostka kierująca opłacała składki na konto Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za wymienione okresy. Tym samym okresy ww. (10 lat 8 miesięcy 16 dni) bez wątpienia podlegały zaliczeniu do stażu pracy w warunkach szczególnych przy ustalaniu uprawnień skarżącego do emerytury pomostowej.

Odnośnie okresu pracy skarżącego w charakterze mechanika na elewatorze (lata 1984-1992 z wyłączeniem urlopu bezpłatnego w latach 1990-1992) wiążące stanowisko przedstawił Sąd Najwyższy. Na wstępie wskazać należy, iż stosownie do treści art. 398²⁰ zd. 1 k.p.c. Sąd, któremu sprawa została przekazana, związany jest wykładnią prawa dokonaną w sprawie przez Sąd Najwyższy. Oznacza to, iż Sąd drugiej instancji, rozpoznając ponownie sprawę, nie może interpretować ani przepisów prawa procesowego, ani przepisów prawa materialnego odmiennie niż to wynika z uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego. Związanie to nie obejmuje jednak wskazań co do dalszego postępowania, a w związku z tym Sąd w toku ponownego rozpoznania sprawy kieruje się ogólnymi regułami postępowania apelacyjnego (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2010 r., II CSK 374/09, LEX nr 677771; z dnia 6 maja 2009 r., II CSK 668/08, LEX nr 510961; z dnia 25 listopada 2008 r., II CSK 335/08, LEX nr 484701). W sprawie Sąd Najwyższy zważył, iż praca skarżącego w Zarządzie Morskiego (...) nie podlega zaliczeniu do pracy w warunkach szczególnych, bowiem do tego rodzaju pracy nie można zaliczyć pracy mechanika na elewatorze, pracującego tylko w porcie i nie będącego statkiem żeglugi morskiej. Nadto praca przy przeładunku glinu nie została ujęta w wykazie stanowiącym załącznik do ustawy o emeryturach pomostowych.

W ostatniej części okresów zatrudnienia skarżącego rozważyć należało poddać lata 1992-2008, kiedy to ubezpieczony wykonywał pracę na statkach żeglugi morskiej obcych armatorów oraz opłacał dobrowolnie składki na ubezpieczenie społeczne w kraju. Zgodnie z przedstawioną wykładnią prawa praca na statkach żeglugi morskiej jest pracą w zatrudnieniu pracowniczym. Ze swojej istoty jest to praca w szczególnych warunkach uprawniająca do emerytury pomostowej (poz. 23 wykazu prac w szczególnych warunkach stanowiącego załącznik nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych). Dobrowolne ubezpieczenie społeczne z opłatą składek wypełnia warunek zaliczalności pracy za granicą do stażu, od którego zależą uprawnienia emerytalne, w tym za pracę w szczególnych warunkach, czyli na podstawie ustawy o emerytach pomostowych.

Stan faktyczny w tym zakresie Sąd odwoławczy ustalił w oparciu o materiał dowodowy zgromadzony na etapie postępowania wyjaśniającego oraz sądowego w postaci wpisów z książeczek żeglarskich (znajdujących się w aktach emerytalnych), nadto końcowych niekwestionowanych pism procesowych stron, tj. z dnia 28 kwietnia 2017 r. i z dnia 10 maja 2017 r. (k. 154, 158 a.s.), którym przyznał walor wiarygodności.

Ubezpieczony w piśmie procesowym z dnia 28 kwietnia 2017 r. ubezpieczony domagał się zaliczenia do stażu pracy w warunkach szczególnych ze względu świadczenia pracy na rzecz zagranicznych armatorów w następujących okresach od dnia 31 grudnia 1992 r. do dnia 28 września 1993 r., od dnia 19 lutego 1994 r. do dnia 10 kwietnia 1994 r., od dnia 1 czerwca 1994 do „data nieczytelna”, od dnia 30 maja 1995 r. do dnia 29 listopada 1995 r., od dnia 12 kwietnia 1996 r. do dnia 25 października 1996 r., od dnia 28 września 1997 r. do dnia 18 grudnia 1997 r., od dnia 25 grudnia 1997 r. do dnia 28 marca 1998 r., od dnia 7 maja 1998 r. do dnia 4 grudnia 1998 r., od dnia 15 stycznia 1999 r. do dnia 9 czerwca 1999 r., od dnia 18 sierpnia 1999 r. do dnia 30 października 1999 r., od dnia 16 czerwca 2000 r. do dnia 3 lutego 2001 r., od dnia 3 maja 2001 r. do dnia 18 lipca 2001 r., od dnia 13 sierpnia 2001 r. do dnia 2 marca 2002 r., od dnia 24 kwietnia 2002 r. do dnia 13 października 2002 r., od dnia 3 maja 2003 r. do dnia 10 listopada 2003 r., od dnia 20 maja 2004 r. do dnia 20 października 2004 r., od dnia 16 stycznia 2005 r. do dnia 4 lutego 2005 r., od dnia 10 marca 2005 r. do dnia 3 września 2005 r., od dnia 5 lutego 2006 r. do dnia 15 lipca 2006 r., od dnia 18 września 2006 r. do dnia 31 stycznia 2007 r., od dnia 12 maja 2007 r. do dnia 15 sierpnia 2007 r., od dnia 20 października 2007 r. do dnia 3 marca 2008 r., od dnia 1 maja 2009 r. do dnia 20 czerwca 2009 r., od dnia 5 listopada 2009 r. do dnia 5 stycznia 2010 r., od dnia 22 marca 2010 r. do dnia 27 maja 2010 r., od dnia 27 lipca 2010 r. do dnia 27 września 2010 r., od dnia 24 listopada 2010 r. do dnia 20 stycznia 2011 r., od dnia 6 kwietnia 2011 r. do dnia 1 czerwca 2011 r., od dnia 29 lipca 2011 r. do dnia 22 września 2011 r., od dnia 26 listopada 2011 r. do dnia 18 lutego 2012 r., od dnia 9 kwietnia 2012 r.

do dnia 3 czerwca 2012 r., od dnia 28 lipca 2012 r. do dnia 22 września 2012 r., od dnia 7 listopada 2012 r. do dnia 15 grudnia 2012 r., od dnia 12 lutego 2013 r. do dnia 16 kwietnia 2013 r., od dnia 7 czerwca 2013 r. do dnia 2 sierpnia 2013 r., od dnia 5 października 2013 r. do dnia 2 grudnia 2013 r., od dnia 30 stycznia 2014 r. do dnia 27 marca 2014 r.

Z kolei Zakład Ubezpieczeń Społecznych w piśmie procesowym z dnia 28 kwietnia 2017 r. wskazał, iż ubezpieczony podlegał dobrowolnemu ubezpieczeniu społecznemu w następujących okresach: od dnia 28 kwietnia 1975 r. do dnia 13 listopada 1984 r., od dnia 14 listopada 1984 r. do dnia 27 maja 1990 r., od dnia 30 maja 1990 r. do dnia 23 lutego 1991 r., od dnia 12 maja 1990 r. do dnia 15 października 1991 r., od dnia 14 maja 1992 r. do dnia 29 maja 1992 r., od dnia 1 lutego 1994 r. do dnia 30 kwietnia 1994 r., od dnia 1 czerwca 1994 r. do dnia 28 lutego 1995 r., od dnia 19 czerwca 2000 r. do dnia 5 lutego 2001 r., od dnia 6 lutego 2001 r. do dnia 3 maja 2001 r. oraz od dnia 4 maja 2001 r. do dnia 31 grudnia 2008 r. Jednocześnie organ rentowy wskazał, iż ubezpieczony po dniu 31 grudnia 2008 r. nie podlegał do ubezpieczeń społecznych.

Przez pryzmat powyższego, Sąd Apelacyjny ustalił, iż ubezpieczony pracę na rzecz zagranicznych armatorów z jednoczesnym opłacaniem składek wykonywał w następujących okresach, od dnia 19 lutego 1994 r. do dnia 10 kwietnia 1994 r., od dnia 19 czerwca 2000 r. do dnia 3 lutego 2001 r., od dnia 4 maja 2001 r. do dnia 18 lipca 2001 r., od dnia 13 sierpnia 2001 r. do dnia 2 marca 2002 r., od dnia 24 kwietnia 2002 r. do dnia 13 października 2002 r., od dnia 3 maja 2003 r. do dnia 10 listopada 2003 r., od dnia 20 maja 2004 r. do dnia 20 października 2004 r., od dnia 16 stycznia 2005 r. do dnia 4 lutego 2005 r., od dnia 10 marca 2005 r. do dnia 3 września 2005 r., od dnia 5 lutego 2006 r. do dnia 15 lipca 2006 r., od dnia 18 września 2006 r. do dnia 31 stycznia 2007 r., od dnia 12 maja 2007 r. do dnia 15 sierpnia 2007 r. i od dnia 20 października 2007 r. do dnia 3 marca 2008 r.

Sąd odwoławczy stanął na stanowisku, iż zachodzą podstawy do zaliczenia powyższych okresów (łącznie 4 lat 11 miesięcy 8 dni) pracy skarżącego - odpowiadających pracy określonej w poz. 23 wykazu prac w szczególnych warunkach załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych – do stażu pracy wymienionego w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Skarżący w tych okresach stale i pełnym wymiarze czasu pracował na statkach zagranicznej żeglugi morskiej i odprowadzał dobrowolnie składki na ubezpieczenie społeczne. Pozostałe okresy wymienione przez skarżącego w piśmie procesowym z dnia 28 kwietnia 2017 r. (k. 154 a.s.) nie mogły zostać zaliczone do 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych z uwagi na brak dobrowolnego ubezpieczenia społecznego, co wynika jednoznacznie z pisma procesowego organu rentowego, a czego ubezpieczony nie kwestionował. Zaliczeniu do tego stażu również nie mógł podlegać okres pracy skarżącego od dnia 1 czerwca 1994 r. na statku Ais G., gdyż wprawdzie w tym okresie skarżący podlegał dobrowolnemu ubezpieczeniu społecznemu, niemniej jednak brak jest możliwości precyzyjnego określania daty końcowej tego okresu zamustrowania, z uwagi na nieczytelną datę wymustrowania. Zauważyć jednak należy, iż ta okoliczność pozostaje bez decydującego znaczenia dla rozstrzygnięcia uprawnień skarżącego do dochodzenia świadczenia emerytalnego, gdyż nawet bez uwzględnienia tego okresu, ubezpieczony wykazał wymagany staż pracy w warunkach szczególnych.

Tak poczynione ustalenia i rozważania skutkowały stwierdzeniem, iż ubezpieczony wykazał przesłankę legitymowania się 15 – letnim stażem pracy w warunkach szczególnych przypadających na dzień 31 grudnia 2008 r., co przełożyło się na spełnienie kumulatywnie przesłanek do przyznania emerytury pomostowej, określonych w art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych, już w dacie złożenia wniosku (czerwiec 2014 r.).

Mając powyższe na względzie, Sąd Apelacyjny, działając na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w pkt I sentencji wyroku zmienił zaskarżony wyrok i przyznał ubezpieczonemu emeryturę pomostową od dnia 1 czerwca 2014 r., tj. od pierwszego dnia miesiąca zgłoszenia wniosku (art. 129 ustawy emerytalnej w zw. z art. 26 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych).

W pkt II Sąd odwoławczy nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS a contrario. Wskazać należy, iż wydanie błędnej decyzji w sytuacji, gdy organ rentowy nie dysponował wystarczającym materiałem dowodowym pozwalającym na ustalenie prawa wnioskodawcy do żądanego świadczenia, nie skutkuje

obciążeniem organu odpowiedzialnością z tego tytułu. W niniejszej sprawie w świetle zaoficerowanego materiału dowodowego przez skarżącego na etapie postępowania administracyjnego, organ rentowy nie mógł jednoznacznie ustalić uprawnień ubezpieczonego do emerytury pomostowej. Bowiem celem wykazania stażu pracy w warunkach szczególnych ubezpieczony przedłożył świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych, świadectwo pracy i zaświadczenie, w których brak było potwierdzenia pracy w warunkach szczególnych – stosownie do ustawy o emeryturach pomostowych. Nadto w kwestionariuszu dotyczącego okresów składkowych i nieskładkowych dołączonym do wniosku o emeryturę, ubezpieczony wskazał, iż od dnia 30 września 1992 r. wykonywał pracę na kontraktach i opłacał dobrowolne ubezpieczenie społeczne przez 8,5 roku, nie przedkładając na tę okoliczność żadnego dowodu. Dopiero do odwołania od zaskarżonej decyzji skarżący przedłożył kopię książeczek żeglarskich. Podkreślenia wymaga, że organ rentowy ma ograniczoną swobodę prowadzenia postępowania dowodowego, ponieważ przepisy procedury administracyjnej wskazują precyzyjnie jakie środki dowodowe stanowią podstawę ustalenia konkretnych okoliczności. Kwestię tę normują również przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. z 2011 r. , nr 237, poz. 1412). Decyzja organu rentowego zapada po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego, zainicjowanego wnioskiem zainteresowanej osoby, którego przedmiotem i celem jest ustalenie prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego lub ich wysokości. Istotnym jest, aby ubezpieczony przedstawił w ramach postępowania administracyjnego jakie toczy się przed organem rentowym wszelkie okoliczności wiążące się z warunkami stawianymi przez ustawę dla przyznania lub ustalania wysokości świadczeń, albowiem w późniejszym postępowaniu, wywołanym odwołaniem do sądu ubezpieczeń społecznych, zgodnie z systemem orzekania w sprawach z tego zakresu, sąd nie rozstrzyga już o zasadności wniosku, lecz o prawidłowości zaskarżonej decyzji. Z kolei na etapie postępowania odwoławczego, do rozpoznania sprawy stosuje się przepisy kodeksu postępowania cywilnego z konsekwencjami w zakresie postępowania dowodowego. Stosownie do treści przepisu art. 473 k.p.c. w postępowaniu przed sądem nie stosuje się żadnych ograniczeń dowodowych. Każdy fakt może być dowodzony wszelkimi środkami, które Sąd uzna za pożądane, a ich dopuszczenie za celowe. Zatem, Sąd nie jest związany środkami dowodowymi określonymi dla dowodzenia przed organami rentowymi. Wobec tego organ rentowy na podstawie dowodów przedstawionych przez ubezpieczonego był uprawnionych do odmowy przyznania emerytury pomostowej, skoro skarżący w toku postępowania administracyjnego nie wykazał przepisami powyższego rozporządzenia co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych, określonej w załącznikach do ustawy o emeryturach pomostowych.

Orzekając o kosztach procesu w pkt III wyroku, Sąd Apelacyjny zasądził od pozwanego na rzecz ubezpieczonego kwotę 480 zł, za obie instancje i postępowanie kasacyjne, działając na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 108 § 1 zd. 1 k.p.c. Na zasądzone koszty procesu składają się opłaty od opłaty od apelacji i skargi kasacyjnej (po 30 zł) oraz koszty zastępstwa procesowego za obie instancje i postępowanie kasacyjne. Wysokość kosztów zastępstwa procesowego Sąd ustalił w wysokości minimalnej stosownie do § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490), za I instancję (60 zł) oraz § 11 ust. 2 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 tego samego rozporządzenia za II instancję (120 zł). Z kolei wysokość kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie kasacyjne Sąd ustalił stosownie do § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804 w pierwotnym brzmieniu), na kwotę 240 zł. Przy tym Sąd miał na uwadze niezbędny nakład pracy pełnomocnika oraz czynności podjęte przez niego w sprawie na każdym stadium postępowania, a także charakter sprawy i wkład pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia – art. 109 § 2 k.p.c. in fine.

SSA Alicja Podlewska SSA Jerzy Andrzejewski SSA Daria Stanek